

ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE

Thákurova 3, CZ – 160 00 Praha 6, tel: 220 181 421, sekretariat_cbk@cirkev.cz

Dvacet let cesty česko-německého smíření

předseda České biskupské konference,

arcibiskup Dominik Duka OP

slavnostní setkání 18. listopadu 2010 v Praze

Před dvaceti lety naši předchůdci v biskupské službě biskup Karl Lehmann a František kardinál Tomášek učinili výměnou vzájemných prohlášení významný krok směrem k nápravě křivd a zátěže minulých vztahů. Tato příležitost inspiruje zamyšlení nad cestou, kterou jsme na cestě vzájemného poznávání a sblížování již urazili. S potěšením lze říci, že jsme dílo smíření po návratu svobody a demokracie do střední Evropy mohli budovat na již dříve položených základech. Symbolické podání ruky ke smíření můžeme najít v pastýřském listu československých biskupů z listopadu 1945, v němž odsoudili uplatňovaný princip kolektivní viny a vyzvali k tomu, aby v rámci odsunu nebyli trestáni i nevinní. O deset let později zase připomněl sudetoněmecký kněz Paulus Sladek ponížení a bezpráví, které postihlo český národ za války. Představitelé sudetoněmecké organizace Ackermann Gemeinde se v době komunistické totality významně podíleli i na kontaktech s českým exilem i disentem a pořádali debaty o problémech česko-německého soužití, otevřeně zmiňující i vzájemné kontroverze. Pokračování společné cesty českých a německých biskupů pak od roku 1990 lemují další iniciativy, nesené v duchu snah, nepřipustit oživování národních sobectví, podezřívání a nenávistí a naopak hledání všeho toho, co nás sblížuje. Připomínáme mimo jiné prohlášení českých biskupů z let 1995, 2002 a 2005. Důležitým krokem bylo také přijetí společného prohlášení České a Rakouské biskupské konference v březnu 2003, jehož cílem bylo vztahy obou zemí nově přetvořit a prohloubit na základě křesťanských hodnot. Smiřovací iniciativy, vzešlé z církevního prostředí, našly částečnou odezvu v občanských iniciativách a přispěly v uplynulých letech ke snížení napětí, vyvolané pokusy na obou stranách využívat přetrvávající národní stereotypy ke krátkodobým politickým zájmům.

Vedle oficiálních stanovisek se touha po budování mostů, spojující oba národy, vtělovala také do různorodých konkrétních občanských aktivit a setkání nejširšího okruhu věřících v rámci „sousedské diplomacie“. Dokladem toho jsou již tradiční Mariánskolázeňské nebo Jihlavské rozhovory a velkou činnost vidíme například v příhraničních diecézích, kdy se mimo jiné obnovila tradice poutí v bývalých náboženských centrech českého a moravského pohraničí. Tyto akce přispívají také k oživení těchto regionů a spolupráci obcí v této oblasti přes státní hranice. Důležitým impulsem k rozvoji aktivit se stal také vstup České republiky do Evropské unie v roce 2004, připomínaný v duchovní rovině i společnou poutí středoevropských národů do poutního místa ve štyrském Mariazell. S potěšením můžeme říci, že svůj konkrétní vklad do budování skutečných sousedských vztahů dává ve značné míře rovněž věřící mládež. Z křesťanského hlediska znamenaly kroky smíření osvobodit se předsudečného vnímání a dokázat překonat bariéry, které dlouhodobě naše vzájemné vztahy zatěžovaly.

Každé smíření však předpokládá také pravdivé poznání v duchu Ježíšových slov, že pravda nás učiní svobodnými (J 8, 31-32). Je třeba si uvědomit, že i vzájemné vztahy mezi křesťany poznamenala zášť a nedůvěra, protože i sféru náboženství ovlivnili démoni nacionalismu. V historické i individuální paměti zůstávají stále přítomny traumata, spojená s katastrofálními důsledky mnichovské dohody 1938, nacistické okupace českých zemí a poválečného vysídlení německého obyvatelstva, a to včetně kořenů a souvislostí těchto událostí. Při pozorném pohledu do všech těchto neuralgických míst vidíme, že jásot vítězů často umlčel bolest poražených. Témata naší minulosti by se tak měla stát přes dosažené výsledky tématem další intenzivní badatelské práce.

Vedle důkladného zpracování naší historie je třeba hledat společná témata pro obě církevní společenství, důležitá pro další vývoj celého evropského domu, která souvisí s podporou dialogu mezi sekulárním světem a světem víry, jak k němu stále vyzývá papež Benedikt XVI, zachování křesťanské kultury a identity našeho kontinentu při zachování tolerance a odmítnutí xenofobie a rasismu, solidaritou se sociálně znevýhodněnými a trpícími a stát se tak alternativou a svědectvím života, vycházející z podstaty Kristovy evangelijní zvěsti.